

VZTRAJNOSTNI MOMENT UPORA / Dialog Vesna Bukovec : Janez Zalaznik

ZKŠT Žalec • SAVINOV LIKOVNI SALON ŽALEC • od 27. januarja do 5. marca 2022

VZTRAJNOSTNI MOMENT UPORA

Dialog Vesna Bukovec : Janez Zalaznik

Kdaj lahko govorimo o političnem v umetnosti? Če izhajamo iz tega, da je politično tisto, kar neposredno izhaja iz umetnikove vpetosti v obstoječa družbena razmerja, je potemtakem politična vsaka njegova gesta. In četudi naj bi vsako umetniško delo v sebi nosilo iskro političnega, pa ni nujno, da je eksplicitno dnevno-politično, niti ne vedno družbeno kritično ali družbeno angažirano. Teza o avtonomnosti umetnosti, ki je avtonomna zaradi svoje avtonomne forme, prav glede na dane družbene odnose, pa govori tudi o tem, da umetnost v svoji avtonomiji protestira proti tem danim družbenim odnosom ter jih istočasno transcendirira in na ta način subvertira prevladujočo zavest (običajno izkustvo).

In kdaj lahko govorimo, da je umetnost oziroma umetniško delo univerzalno? Univerzalnost lahko doseže le tako, da se v celoti potopi v svoj historični trenutek. In prav v umetnosti se najbolj izkaže, kako je historični trenutek v prelomu sam s seboj. *»Umetnost je nenehni pokazatelj tega, da je 'čas iz tira', 's tečaja pahnjen', rečeno s Hamletom; da za sleherni čas velja – the time is out of joint. In prav v tej izpahnjivosti in iztirjenosti vznikne preblisk univerzalnega. Dejstvo, da je univerzalnost vselej pogojena, omejena s partikularnimi pogoji svojega nastanka, v ničemer ne spremeni njenega univerzalnega značaja, temveč ga, nasprotno, šele zares omogoča.«* S povzemanjem misli filozofa Mladena Dolarja poskušamo le še dodatno osvetliti razmerja – družba, umetnost in zgodovinski trenutek.

Dela Vesne Bukovec in Janeza Zalaznika so družbeno kritična in izražajo trdno stališče. V podobe sta ujela stanje v družbi, trenutek, ko je sporna politika oblastnikov državljane in državljanke dvignila iz naslonjačev, da so se podali na ulice in trge, kjer odločno izražajo svoje nestrinjanje s postopki in ukrepi oblasti. Vendar so kljub ustavni pravici do javnega zbiranja in javnih zborovanj protestniki naleteli na oster odziv državnih represivnih organov. Bukovčevo in Zalaznika odločitev, »da se potopita v dani historični trenutek«, povezuje z marsikatero umetnico in umetnikom širom planeta, ki prav tako reflektira aktualna družbena vrenja. Ne le sedaj, v tem družbenem trenutku, vedno smo in bomo potrebovali družbeno angažirano umetnost. Tako smo priča dialogu dveh vizualnih umetnikov dveh generacij, ki se vsak na svoj način ukvarjata z vlogo vizualne umetnosti v sodobni družbi. Njun dialog je tudi dialog dveh metjejev – kiparskega in slikarskega, pa četudi oba ustvarjata izven svojega osnovnega metjeja, kar je v sodobni umetnosti pogost pojav. Risbe Vesne Bukovec so nastale na osnovi dokumentarnih fotografij različnih svetovnih fotografov. Ne glede na to, da Bukovčeve ne zanima ekspresivnost risbe, bi linijo, ki sledi predlogi, druga roka potegnila drugače, kajti poteza in risba vedno nosita osebni pečat kot

Vesna Bukovec, Emmeline Pankhurst, aretacija pred Buckinghamsko palačo, London, 1914, iz serije *In vendar me briga/And yet I do bother*, 2019

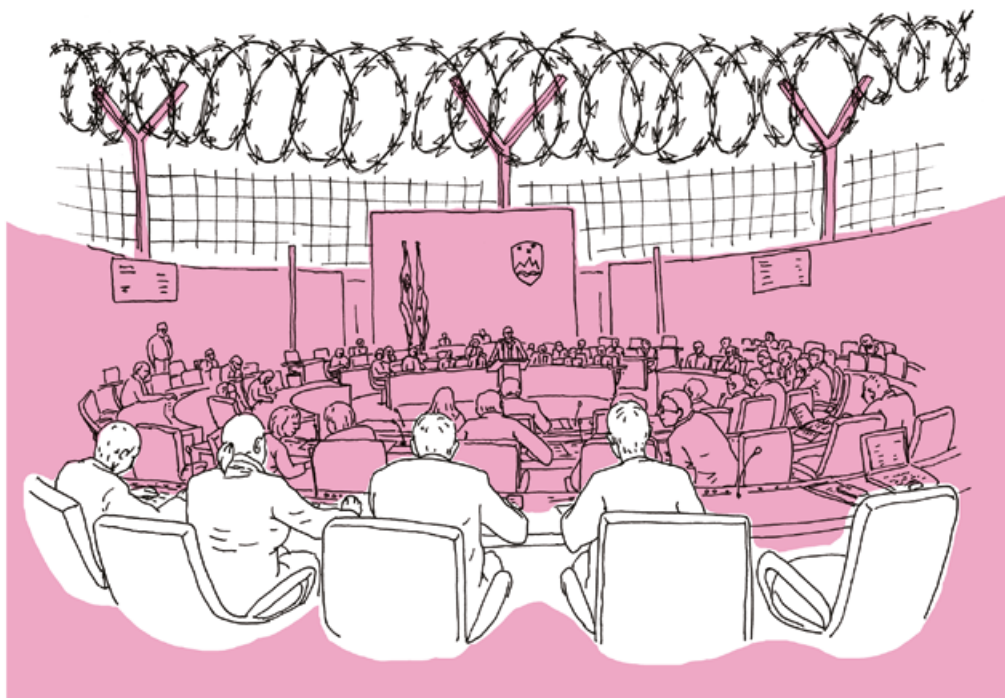

Janez Zalaznik, Shod pred predsedniško palačo, alternativna proslava ob dnevu državnosti – Za Svobodo!, 26. 6. 2020

tudi mentalni in izrazni zapis, celo intimni zapis, ki v tem primeru komentira stanja v družbi. Šele skupni učinek podobe, besedila in naslova prinaša tisto pravo sporočilo njenih konceptualnih risb, saj je vse troje enakovreden del celotnega umetniškega dela in ključ k razumevanju avtoričinih del. Janez Zalaznik petek za petkom že dobri dve leti s fotoaparatom neumorno dokumentira protivladne proteste. Kot fotograf je očividec, ki v določenem trenutku pritisne na sprožilec, a v tem njegovem dejanju je že interpretacija tistega trenutka in dogajanja. Dokumentarna fotografija je objektivna le toliko, kolikor je tudi hkrati subjektivni pogled fotografa. Tega se Zalaznik dobro zaveda, in tako si ne dovoli, da bi zgolj dogajanje samo narekovalo tempo fotografskega beleženja, ampak predvsem njegov občutek za kompozicijo, ki »izreže« najboljši kader tistega danega trenutka dogajanja.

Njuna dela prikazujejo dva možna ustvarjalna pristopa, kako reflektirati družbeno stvarnost, in so hkrati tudi zgodovinski dokument. Vesnine risbe tako kot Janezove dokumentarne fotografije govorijo o stiski človeka, potisnjene v kot, ko ga vladni režim stiska v precepu sistemskih in sistematičnih manipulacij. In če kdaj, je v tem zgodovinskem trenutku pravi čas, da nam tudi umetniki in umetnice pomagajo razumeti, kaj se dogaja. Njun kritičen odziv na družbeno-politično situacijo, zaznamovano s hegemonijo političnega populizma in ksenofobije, zaznamovano s pojavom novih oblik fašizma ter ponovnim vzponom nacionalizma in sovražnega govora, je pomemben prispevek h globalnim družbenim gibanjem. Kritična, družbeno angažirana umetnost, ki vizualizira družbene neenakosti kot tudi nelegalno ravnanje politike, ima subverzivni potencial in je lahko konstruktivna, če nas pripelje k spremembi zornega kota, da vidimo in začnemo drugače razumeti kompleksnost družbenih razmerij. Nov zorni kot in nov razmislek o družbenih rečeh nas lahko vržeta iz okov umrtvičenosti in nas spremenita v aktivne državljanke in državljanke.

Vesna Teržan, univ. dipl. umetnostna zgodovinarica

Vesna Bukovec, *Svoboda za koga?*, triptih *Ne v mojem imenu*, 2016

Janez Zalaznik, *Petkov protivladni protest*, 12. 6. 2020, fotografija

Na naslovnici strani:
Vesna Bukovec, *Varnost za koga? triptih Ne v mojem imenu*, 2016 (zgoraj)
Janez Zalaznik, *Peťkov protivladni protest*, 12. 6. 2020, fotografija (spodaj)

Vesna Bukovec (1977) je diplomirala in magistrirala iz kiparstva na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani. Izraža se v različnih medijih, pri čemer je poleg videa v ospredju predvsem risba. Predstavila se je na vrsti samostojnih in skupinskih razstav v domačem in mednarodnem prostoru. Poslušala je tudi predavanja iz filozofije in sociologije kulture na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, kar je močno vplivalo na njeno umetniško ustvarjanje, ki je danes izrazito družbeno angažirano. Je samozaposlena v kulturi in deluje tudi na področju grafičnega oblikovanja ter kuriranja videoumetnosti. Od leta 2015 je strokovna sodelavka Postaje DIVA, arhiva umetniškega videa, filma in novomedijske umetnosti pri SCCA-Ljubljana.

Janez Zalaznik (1963) je diplomiral iz slikarstva na ALUO v Ljubljani leta 1987 pri prof. Janezu Berniku. V letih 1987–2007 je imel status samozaposlenega v kulturi, za tem je nekaj let vodil zavod za izobraževanje odraslih, bil mentor v likovnem društvu ter snovalec in kurator bienalnih državnih razstav pri Javnem skladu RS za kulturne dejavnosti. Ob slikarstvu se ukvarja tudi z grafičnim oblikovanjem (več kot sto knjižnih oprem za različne knjižne založbe), piše strokovna besedila in poljudne priročnike o likovni umetnosti (pri JSKD je izšlo devet njegovih likovnih priročnikov), o razstavah doma in v tujini pa je pisal za Poglede in Ampak, dva poslednja časopisa, specializirana za kulturo. Zadnje desetletje se ponovno več ukvarja tudi s fotografijo, ki je postala eno izmed njegovih močnih izraznih sredstev – medijev, kar potrjujejo številne nagrade na domačih in tujih natečajih. Od leta 1987 je član ZDSLJU, razstavljal je na skupinskih razstavah in imel niz samostojnih razstav doma in v tujini.

Razstava je del projekta Misel, vrojena v času, liniji in teksturi.

Oblikovanje in grafični prelom: MAcomp, d. o. o. / Tisk: Collegium Graphicum / Naklada: 100 kom / Leto izdaje: 2022

Razstavo je pripravil Zavod za kulturo, šport in turizem Žalec,
Aškerčeva 9a, 3310 Žalec / www.zkst-zalec.si
januar–marec 2022

Razstavo je omogočila:

